KOUKÁTKO 5

XXXII. národní přehlídka amatérského divadla pro děti Rakovník 2013

Nejtěžší bylo naučit se koukat lidem do očí

■ Od chvíle, kdy jsem se stal součástí představení na podlaze rakovnického KC, jsem se těšil na okamžik, kdy položím otázku režisérovi Jančuška a Marčušky. Zpočátku mě napadaly otázky jízlivé, které s postupem času přecházely do údivných, aby se staly skutečně zvědavými a nakonec byly vytěsněny příběhem, který se odehrával v mém okolí a v mé hlavě. Když jsem se probral z kouře ohňů cikánského vyprávění, požádal jsem o rozhovor režiséra Michala Stona.

Princip, jakým komunikujete s diváky, jsem ještě nezažil. Jak jste na něj přišli?

Myslím, že vše přinesl příběh, o kterém hrajeme. Skutečně jsme se rozhodli, že naším tématem bude vyprávění příběhu. Aby se opravdu jednalo o vyprávění a aby došlo ke komunikaci s divákem. Z toho všeho pak vznikl princip, o kterém mluvíte. Vše, co jste viděli, přinesl příběh, který je zapsaný velice autenticky v padesátých letech. Paní Hübschmannová (Doc. PhDr. Milena Hübschmannová, CSc., 10. června 1933 Praha – 8. září 2005 Kameeldrift, Jihoafrická republika, byla průkopnice a zakladatelka české romistiky – pozn. red.) zapisovala povídaní nějakého člověka tak, jak to říkal, a později jej zpracovala do písemné verze.

Stejný způsob vyprávění příběhu používáte i v ostatních hrách?

Je to spíše tak, že principy, které používáme, se velmi často střídají. Je to tím, že jde o součást výuky, kdy je zapotřebí si, co nejvíc věcí vyzkoušet. Ale výsledná podoba „O Jančuškovi a Marčušce" skutečně vyšlo z toho, co přináší vyprávění.

Předpokládám, že reakce diváků jsou velmi rozdílné…

Většinou jsou reakce velmi bouřlivé. Pořád přemýšlíme, čím to je, že někde představení funguje méně a já jsem přesvědčen, že je to prostorem. Někde jakoby energie utíkala a někde naše hra funguje tak, že vzniká obrovský společný zážitek, který se velmi umocňuje kontaktem a energií lidí, že nevěřícně koukáme. Máme velmi mnoho takových reakcí, kdy návštěvníci představení odcházejí dojatí. Mají slzy na krajíčku. Něco podobného jsme nečekali.

Formu, které jsem byl součástí, jste si vymysleli nebo jste se inspirovali nějakým jiným divadlem?

Vymysleli jsme si ji. Jedním z prvotních impulsů byla ta skutečnost, že to děcka slyšela na Plzeňském čtení, kde se čte dobrá literatura. Moc se jim to líbilo a tak to chtěla nejprve dělat jako přednes. Pak jsme zkusili tuto formu a byli tak nadšeni z příběhu, že vznikaly až neuvěřitelné improvizace. Druhým impulsem mohla být skutečnost, že jsme potřebovali udělat kruh, abychom se všichni viděli. Pak jsme chtěli vytvořit co nejvíc způsobů potkávání se nablízko, aby začaly pracovat hlasy z různých stran. Kdysi jsem viděl představení dráždanského Děreva, kde pár herců komunikovalo v kruhu. Na rozdíl od nás však atakovali diváky poměrně drastickým způsobem. Bylo to podobné spíše energií, ale s diváky se nijak nepohybovalo. My na diváky chceme být programově hodní. Na začátku se nás sice leknou, ale jinak děláme všechno pro to, aby měli příjemný zážitek.

Co vám dělalo největší problém?

Nejtěžší na tom bylo naučit se koukat lidem do očí. Nebylo to o naučení se nějaké role, kterou si člověk odehraje.

Váš způsob vyprávění příběhu je velmi úspěšný. Budete jej aplikovat i na nějaká další představení?

Pravděpodobně ne. Teď například děláme něco úplně jiného, úplně jinak. Shodli jsme se na tom, že je to velmi úzce navázané právě na tu jednu pohádku a na téma, které nese. Funguje to proto, že přesně víme, co chceme sdělit, co chceme nést. Kdybychom to měli automaticky dávat do dalších našich prací, už by to asi úplně nefungovalo. Na druhou stranu – to co jsme si při tvorbě tohoto představení nasbírali, je naprosto zásadní. Není to jenom něco si hrát a ty se na nás dívej! Zkoušeli jsme si tímto způsobem dojít k počátku divadla a k tomu, z čeho mohlo vzniknout. Z principů predivadelních. Z vyprávění.

Honza Švácha

Popelčin krátký proces

■ Včera večer mohli být pozdní návštěvníci Tylova divadla v Rakovníku svědky málokdy vídané události. Rvačka dvou entit se skutečně nevidí každý den. Přidanou hodnotou nadpřirozené bitky byla zcela zničená dvě sociální zařízení, několik zrcadel a celá řada gordických uzlů na divadelních tazích.

Reportér Jiří Štraub sugestivně popisuje apokalyptickou scénu: „To bylo nepopsatelné," a dodává, že o chystané mezidušní bitvě věděl z internetové diskuze na Facebooku již jeden celý den předem. „Díky dokonalé redakční technice jsem zachytil útržky konverzace na jednom z profilů," vysvětluje a dává k dispozici doslovný popis policejního odposlechu. Zde je (v nekrácené verzi jej naleznete na placeném serveru www.kukatko.cz):

„Den třetí, to to letí, chtělo by se zaveršovat. Ale nemám na básničky náladu. :(

Včera jsem potkala toho ducha a moje obava se potvrdila. Bolí mě v krku a ten duch je TYLDA!!!

Ale začnu popořádku, když jsem byla ještě úplně malá, měla jsem ještě maminku, tatínka a .... SESTRU. Jo! Fakt!

Jenomže, když maminka umřela, tatínek si přivedl macechu a ta chtěla jen mne. Né z lásky, ale jako levnou pracovní sílu.

A protože Tylda se do práce nikdy moc nehrnula, tak ji dal tatínek k divadlu. Ještě jí mohl dát do děcáku, ale tam se musí uklízet a na to Tylda rozhodně nemá náturu.

Ona tak akorát někde běhá po střechách, půdách a sklepeních a furt je celá zaprášená a ukoptěná. A pak, že já jsem Popelka upopelená.

No, a pak dělala kariéru a byla skoro slavná, jenže... Někde spadla, nebo na ní něco spadlo a ňák jí to zošklivilo. Tak a ona už nemohla hrát a začala se mstít.

Ale už se proti ní začalo zbrojit, dokonce už ji i vyfotili do zpravodaje, kyškyš (www.kukatko.cz). No jo vlastně, a mě ještě NÉÉÉÉ. ALE JÁ TO TAK NENECHÁM, SESTRA, NESESTRA, JDU DO BOJE.

!!!TYLDA MUSÍ BÝT ZNIČENA!!!

No, to jen tak na okraj. A teď k pohádkám.

No, já teda nevím, ale kde je ten perník??? Ono teda, když někdo o sobě říká, že je nejvtipnější, tak mě to vtipný nepřijde.

A ještě k tomu, mě začalo hrozně moc bolet v krku!

!!!TYLDA MUSÍ BÝT ZNIČENA!!!

Další pohádka se jmenovala Tam na své pouti pozdravujte zemi. Tak jsem si pro jistotu vzala kolem krku ručník, ale nic. Bylo to taková "road movie" o Máchovi.

No nic proti, ale na strejdu Josefa Kajetána T... !!!TYLDA MUSÍ BÝT ZNIČENA!!! …tam byli oškliví. A já mám stejně nejraději tetu Boženku. Třeba Divá Bára je podobná...

!!!TYLDA MUSÍ BÝT ZNIČENA!!!

Na tu převýchovnou pohádku už jsem nešla, protože jsem nemocná...

!!!TYLDA MUSÍ BÝT ZNIČENA!!! a šla jsem spát. Ale dneska v noci si na NÍ počíhám, protože...

!!!TYLDA MUSÍ BÝT ZNIČENA!!!

Tolik tedy odposlechy. Zkušený redaktor Štraub v poutavém líčení líčí již zmíněnou bitvu, kterou odposlechy, či spíše odečty vyvolaly.

„Rozzuřená Popelka zahájila šminkovým útokem do očí Tyldy, která pudr vykryla klasickým en garde ve stylu D´Artagnana, aby krátkým úkrokem doleva zmátla Popelku a opětovala útok klasickým plivancem mezi oči. Dříve než kapénková nákaza začala své neblahé dílo, použila Popelka brokátový závoj a lepkavou substanci otřela dočista dočista. Vzteklý výkřik Tyldy vyplašil všechny pavouky v lanoví a přetrhl jeden z tahů. Následný úder závaží vyděsil do hlavy již delší dobu odpočívajícího technika, který se slovy, no vždyť už jdu, odešel do baru na lahvového Bernardýna. Cestou se zastavil na toaletě, ale zmaten úderem a zmožen alkoholem odnesl pisoár i s kalhotami do společnosti.

Nyní byla na řadě Popelka, která zneužila díky výkřiku oslabenou Tyldu… (celý popis bitvy na www.kukatko.cz)," vysvětluje Jiří Štraub a dodává, že rozhodný úder zasadila Popelka Tyldě kbelíkem popela smíchaného se svěcenou vodou. „A už je od ní definitivně pokoj," špitla podle líčení redaktora svým něžným hláskem a se slovy, „Divadlo je ode dneška svobodné a bezduché," omdlela a rozplynula se.

Jsme rádi, že vám právě redakce Kukátka může přinést tuto skvělou zprávu. Svobodně dýchejte! Chřipka, angína, nachlazení i rýmička jsou minulostí. Tylda byla přemožena.

Další podrobnosti včetně výpovědí dalších svědků a doposud tajného vyjádření státního zástupce v příštím čísle Kukátka.

-saj-

Kontakt je nejdůležitější

■ Malé divadlo z Českých Budějovic se na letošním ročníku Popelky představilo s netradiční předělávkou klasického příběhu o Popelce. Stylizovali jej do krejčovského prostředí v šedesátých letech a podbarvili podobně laděnou hudbou. O tom, jak probíhaly přípravy hry s režisérem Petrem Haškem a o dalších věcech se rozpovídali herci Lucie Škodová a Petr Hubík.

Zvolili jste si příběh Popelky, který má každý zažitý. Myslíte si, že když zpracováváte obdobnou pohádku, jíž každý dobře zná, můžete si v ní dovolit víc než např. u autorské hry?

Lucie: U autorské hry si člověk může dovolit spoustu věcí. A co se týče zpracování Popelky, právě proto, že se jedná o notoricky známý příběh, tak u něj můžeme povolovat uzdu fantazie. Ne bohužel všechny

učitelky to ale chápou (smích).

Setkali jste se už s nepochopením?

Petr: Jasně. Ta paní, o níž mluví Lucie, měla problémy s Budlanou.

Lucie: Že je Asiatka, že jí údajně není rozumět ani slovo, což není pravda atd.

Petr: Vadili jí i anglické texty písniček.

Lucie: Spíš si myslím, že nechtěla vysvětlovat dětem, v čem spočívá Popelka.

Petr: Jedna krásná historka. Budlana rozdala na začátku hry jako vždycky programy. Pak přišla první interakce a najednou jsme zjistili, že programy nikde. Učitelky je dětem hned na začátku sebrali a dali si je do tašky. Už se nám něco takového stalo xkrát, hlavně při první repríze, kdy pak učitelka vytáhla z kabelky štos programů a rychle je dětem rozdávala (smích).

Hodně stavíte i na hudbě, která je velmi povedená, kdo ji skládal?

Petr: David Hlaváč.

Vycházel z nějakého konkrétního žánru?

Petr: Spoustu písniček složil ještě před tím, než jsme měli úplně vystavenou scénu. Skládal šedesátky.

Vybrali jste si krejčovské prostředí. Je vám něčím blízké?

Lucie: Petr má rád práci s věcmi, s materiálem a proto pracuje s Jitkou Nejedlou, která mu jeho požadavky splňuje. Někdy až příliš náročné (smích), ale snad jsme vše zvládli dobře.

Měl Petr někdy požadavky, jež se nedaly splnit a jež jste museli vypustit?

Petr: Nějaké byli, ale my jsme je splnili (smích).

Lucie: Nebo jsme našli východisko, které se hodně blížilo k jeho požadavkům.

Petr: Většinou stačil týden nebo dva a už jsme mu předváděli, jak by něco takového šlo.

Museli jste tedy občas dělat kompromisy a alternativy, abyste se alespoň trochu přiblížili k Petrově vizi…

Lucie: Petr hlavně řekl: „Já nechci slyšet slovo: nejde. Když máte pocit, že se nějaký nápad nedá uskutečnit, nabídněte mi jiný způsob řešení, a když se mi bude líbit, přijmu ho." Petr nám něco nabídl, a jestliže se nám jeho návrh nezdál nebo nám přišel technicky neproveditelný, přišli jsme s jiným nápadem. Takhle nějak vznikalo představení.

Petr: Je nutné také říct, že jsme neměli scénář. Režisér nám vysvětlil, co by se mělo v jednotlivých situacích odehrát a my jsme podle něj stavěli.

Což znamená, že když máte nějakou autorskou věc, režisér přijde, sdělí vám příběh a vy během zkoušek vymýšlíte co a jak? Stavíte tedy na improvizaci v jejich průběhu?

Lucie: Také, ale režisér má zároveň koncept příběhu, jež nám řekne, my se snažíme plnit jednotlivé situace a on nám většinou dopisuje text.

Petr: Když se třeba dostaneme do situace, kdy nevíme, kam s příběhem pohnout, řekne: „Tak to nechme," pak přijde s textem na dvě stránky a pronese: „Uvidíme, zkusíme se z problému dostat podle tohoto textu."

Do své hry zapojujete také publikum. Jak moc je podle vás v dětských hrách důležitý kontakt s divákem?

Lucie: Nejvíc. Ukazuje se, že i do her, kde je interakce s diváky menší, chtějí být děti začleňovány. Příběhem v danou chvíli žijí a čím víc mají prostoru do něj vcházet, tím jsou radši. Bohužel pro nás herce už je to často trochu složitější (smích).

Petr: Naše divadlo je i jinak koncipované než rakovnické Tylovo. My nemáme vyvýšené podium.

Lucie: První řada je od nás třeba metr nebo i méně.

Jirka Štraub

Pohádka pro dnešní den

Horor o O.

Je mi třicet. Tedy, bude mi. Příští týden. Za sebou mám dva potraty. Zatím jsem to ještě neobrečela. To asi přijde. Jednou. Bylo to dost hnusný. V porodnici jsem byla na oddělení, kde jsou maminky s malýma miminkama. A pak druhej extrém. Cikánky, který tam chodí místo antikoncepce. Bála jsem se, že od nich dostanu vši. A pak jsem byla já. Pořád ze mě tekla krev. Ale jen tak trošku. Myslela jsem si, že to nic neznamená. Že miminko zachrání. No, nezachránili. Ani jednou. Spíš si mě tam nikdo nevšímal. Jen bylo důležitý, abych v šest ráno měla uklizenej stoleček, aby uklizečka mohla vytřít pod skleničkou a teploměrem. Pak mně vždycky dali prášek. A pak mě vylágrovali. Hrozně mě bolelo břicho a cítila jsem se, jako by mi sebrali kus duše. Maličkej střípeček. Pak se na to vždycky zapomnělo. Na dva roky. A pak zas. Nemocnice, košile, prášek, bolest, cikánky, a zas další střípek. A pláč miminek z vedlejšího pokoje. A hormony nabité maminy, které si naoko naštvaně sdělovaly, jak jsou unavené a jak to jejich dítě pláče.

František za mnou chodil každý den. Byl hrozně hodný. Nosil kytky a čokolády a říkal, že duše miminka ještě asi nebyla připravená na to, být s námi. Ale další rok, že to zkusíme zas.

A maličký střípečky duše odpadávaly a umíraly. A mý maličký miminka mi bílý pláště tahali z břicha a házeli do plastovejch misek a potom do nebezpečnýho odpadu. Kam je seškrabávali nožem.

Já chci dítě! Já chci! Proč je nemůžu mít já? Proč zrovna já? Vždyť jsem tak připravená. Pokojíček už máme. Olejíčky, plínečky, postýlku. Vlhčený ubrousky. Vaničku. Přebalovací pult. Čepičky, dupačky, tričenka. A taky krém proti opruzeninám. A dvoje povlečení. A je to jedno, jestli to bude holčička nebo chlapeček. Jen ať proboha je!

Jsem studna, vyschlá a prázdná. Rodím jen malé mrtvolky. Je mi už sto let. Všechno jsem viděla. Prohlížím si, jak se všichni radují z dětí a chlubí načinčanými kočárky. Jsou všude kolem mě. Smějí se bezzubými ústy. Ukazují prstíčky a kopou do peřinek. Je jich tisíce. Mají velké hlavy a malá těla. Vznáší se kolem mě jako duchové. V kruhu. Když jdu pro chleba, jdou se mnou. Miluji je a nenávidím je. Dávám jim jména. Odháním je od sebe a ráno je sháním.

Včera jsme byli na půdě. Visí tam šňůra. Každý rok peru oblečky a suším je tam. Zkoušela jsem, jestli z ní půjde udělat oprátka. Malinká. Jen pro mě, můj marnej život a ty mrtvolky. Zejtra si přinesu z předsíně stoličku.

František přišel. Byl v lese. Našel mě zase na půdě. A strčil mi do ruky pařízek. Ale to nebyl pařízek.

Vždyť to je...

Františku...

Vždyť to je miminko!

-sue-

PROGRAM:

Neděle 10. 11. 2013

HOST PŘEHLÍDKY
10.00 – 11.30 hodin
Divadlo Alfa Plzeň / W. Shakespeare, T. Jarkovský, J. Vašíček
Hamleteen

12.00 hodin
Slavnostní zakončení Popelky Rakovník,
vyhlášení a předání ocenění včetně doporučení či nominace do programu
Jiráskova Hronova 2014

Anketa:

Jaká je nejhorší kletba, kterou by na vás kdo kdy mohl uvalit?

Kristýna Šestáková, Praha
Nebudeš nikdy šťastná.

Tereza Mašková, Rakovník
Nebudeš moct mluvit. Taková kletba by pro mě byla nejhorší, jelikož já musím mluvit furt. A pak taky: Ztratíš sluch. Bez mluvení a bez sluchu bych nevydržela ani den.

Diana Hrčková, Rakovník
Jakékoliv omezení, které by mi bránilo dělat, co mám ráda a v čem jsem šťastná.

Dominika Zelenková, Most
Už nikdy nebudeš mít sex.

Black, Litomyšl
Je jedno, kolik alkoholu vypiješ, neopiješ se.

Zuzana Vondráková, Dobronín
Nebudeš mluvit.

Adam Doležal, Rakovník
Budeš mít furt opici.

Jan Rampas, Praha
Ať tě rakovina honí po poli a ty nemůžeš zatáčet.

Vítek Švehla, Týn nad Vltavou
Hnisavý zánět všech kloubů.

Popelka Rakovníková, Mlha přede mnou, mlha za mnou
Asi, že bych musela strávit věčnost s tou odpornou Tyldou… Tylda musí být zničena!!!

Jirka Štraub

Mluviti zlato, mlčeti zlato

Překvapilo mě, že nejčastější odpověď na anketní otázku „Jaká je nejhorší kletba, kterou by na vás kdo kdy mohl uvalit?" byla „Nebudeš moct mluvit." Jak moc je důležitý způsob dorozumívání se ústy, na nějž existuje tolik alternativ? Představte si, že nemůžete mluvit. Můžete se dorozumět, čímkoliv chcete. Rukama, papírky, očima, v dnešní době i SMS, Facebookem. Proč ale i tak lpíme na lidském hlasu? Když jsme byli malí, poslouchali jsme pohádky, jež nám předčítali rodiče. Na jejich hlas jsme si tak navykli, že jsme u něj usínali, vyhledávali ho a tátu nebo mámu podle něj bezpečně poznali. Hlas je fascinující záležitost. Stejně jako každý máme jiný obličej a jinou osobnost, máme i jinou barvu hlasu. Můžeme s ním pracovat jakkoliv chceme, můžeme jeho prostřednictvím zpívat hudbu, vyznávat lásku. Můžeme s ním dělat, co se nám zamane. Je to čiré zlato, poklad. „Mluviti stříbro, mlčeti zlato" – úplně s tímto příslovím nesouhlasím. Když mluvíme čiré zlato, proč bychom si ho nechávali pro sebe. Vždyť mluvou nás příroda neobdařila bezdůvodně. Ovšem právě díky tomu, jakého se nám dostalo požehnání, bychom svého daru neměli zneužívat, zbytečně s ním plýtvat, páchat s ním zlo. Pokud nemáme co říct, nemáme ani právo náš dar nadbytečně opotřebovávat. Jelikož, čím víc ho budeme nadužívat, tím víc bude ošoupaný, nehezký a třeba se našemu okolí díky svému následnému zevnějšku zprotiví. Musíme ho umět prezentovat a zacházet s ním, jelikož každý kousek je ve svém jádru krásný.

Jirka Štraub

VhledDD VhledDD VhledDD VhledDD VhledDD VhledDD

Místo hračky rýmovačky

Jak drahé je přátelství
už i Mladá dobře ví,

snad si na ni vzpomene
nejen Havran z kamene.

Úsměvy široké září
divákům z potěšených tváří,

když Plzeňáci na mušku
vzali si letos Marčušku.

Zajímavou myšlenku
z Popelky mít švadlenku

Budějovice za svou vzali
a tuze dobře udělali.

Dnes už jsme zvědaví čím
překvapí nás Hamleteen.

A páč dny se fofrem ženou,
za rok opět naviděnou!

-rad-

■ Redakce Zpravodaje ■ píší Honza Švácha, mladá intelektuálka Ráchel Duchková a kovový poeta Jirka Štraub ■ fotí Ivo Mičkal ■ ilustruje David Daenemark ■ ostříží korektorským zrakem nad nimi bdí Lída Strejcová ■ na papír zkušeně vkládá Pavla Zimmermannová.

TOTO 5. ČÍSLO VYŠLO 10. LISTOPADU 2013